

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Apare odată în săptămână:

DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Sanarea moravurilor.

De câteori ies seara din birou și m'apro-piu de chioscul cu ziare, mă cuprinde o groază lentă. Regulat îmi cumpăr câte un ziar, în corpul cărui vecinic găsesc știri senzaționale publicate cu liter-e ca pumnul, despre furturile, fraudele, jefuirile ori crimele oribile din cutare parte a patriei noastre.

Și simțesc că niciodată mai mult ca acum, nu s'a simțit nevoia desfășurării unei activități cât mai potențate pentru refacerea neamului românesc.

Războiul care a distrus rezervele materiale cu cari omenimea putea face față unei crize de mai mulți ani, a imputinat brațele de muncă și la noi, pricinuind un dezechilibru în toate domeniile. Și tot războiul a deslănțuit asupra omenimei o furtună imorală foarte primejdioasă pentru pacea lumii, pentru liniștea și ordinea tuturor statelor.

La noi oamenii de bine sunt cu totul îngrijorați de starea morală primejdioasă ce predomină.

Vedem ieșite la suprafață elemente inferioare sub orice raport, înlăturând pe cele superioare și călcând în picioare principiile cari alcătuiesc temeliiile societății și progresului. Autoritatea, ierarhia, ordinea sunt subminate pas de pas. La toate colțurile și lângă fiecare pocal cu bere întâlnești doruri, de a acapără stituații pentru cari altădată, trebuia pregătiri speciale și serioase, calități deosebite de putere de muncă și mai presus de toate de adâncă morală.

Indivizi, pudrați, parfumați, ușuratici cu pantalonii călcați dungă, fără să-i știi cine sunt și de unde sunt veniți, se cred indrituiți s'ajungă, șefi, directori, prefecți, ba chiar miniștri. Și când le surâde norocul și ajung la vre-un post de încredere, rostogolirea lor este dezastruoasă. Se săvârșesc, abuzuri, fraude delapidări. Banul public zboară în vânt, averi acumulate de cine știe ce oameni buni se risipesc ca făina ortului.

Suntem în anul a șeasălea după războiul

mondial și ne cuprinde o mare spaimă când vedem că ar fi timpul extrem pentru a pune stavilă vieții atrofiate care stă să ne înecă.

Avem nevoie de desfășurarea unui idealism care să reacționeze energic, contra puhoiului ce ne amenință cu distrugere. Trebuiește pregătită o eră nouă în cultura și viața noastră socială.

Pro primo, cei chemați au datorința imperativă de a introduce controlul cel mai sever și rigid în toate ramurile vieții. Neregulile și abuzurile săvârșite în diferite direcțiuni, trebuie să fie urmate de sancțiuni severe. Societatea nu poate trăi în dezechilibru și nu poate lăsa nepedepsiți pe cei vinovați că s'au înfruptat de banul public.

Orice fel de abuzuri nu pot rămănea fără sancțiuni, fără ca spiritul de dreptate și principiile ce stau la temelia statului să nu sufere o știrbire în dauna statului însuși.

Dacă nu se va reacționa energic, publicul va căpătă convingerea că celor îndrăzneți le este totul îngăduit. Aceasta concepție ar fi foarte primejdioasă pentru interesele statului nostru.

Se impune o sanare a moravurilor.

Sinoadele eparhiale.

În Dumineca Tomei, s'au deschis Sinoadele eparhiale ale Metropoliei noastre, afară de cel din Arad.

În ședințele acestor sinoade s'au adus concluze prin cari se va facilita promovarea intereselor obștești ale bisericei noastre.

Concluzele principale ale acestor sinoade sunt următoarele:

Sinodul din Sibiu.

a) Să se convoace congresul misionar din partea Asociației clerului recrutând pentru probleme religioase bărbați religioși-morali și cu dragoste pentru opera misiunii interne. În scopul unui rezultat cât mai frumos și statornic, sinodul invită consistorul să afle mijloacele și modalitățile cele mai corespunzătoare

toare, ca toți școlarii și elevii ortodocși dela toate școlile, să poată avea cărți de rugăciune, iar adulții și ceilalți credincioși Biblia.

b) Consistoriul va tipări o carte de rugăciuni pentru bolnavi.

c) Să se introducă conferențe religioase pentru țănenici și servitorime în postul Crăciunului și al Paștilor în toate centrele.

d) Să se instituie la fiecare spital duhovnic.

e) Să se intervie la oficiile publice pentru introducerea crucii orientale și să se înlăture cele existente după ritul catolic.

f) Referitor la cursul pastoral pe care Consistorul intenționează să-l țină, sinodul îl invită a face de cu vreme toate demersurile, ca la acest curs să poată lua parte un număr corespunzător de preoți, accentuându-se instrucțiunea misionară, procurând în scopul acesta mijloacele necesare, cum sunt cărți, reviste, broșuri, din care ceice vor participa să-și poată câștiga cunoștințe temeinice și afară de conferențele ce se vor ține.

g) Cu privire la ameliorarea situațiunii materiale a preoțimii, sinodul invită Consistoriul ca chestiunea salarizării preoțimii să o facă de urgență obiect de studiu și să ceară cu toată insistența dela înaltul guvern soluționarea corectă, echitabilă și demnă a acestei probleme. Inscopul acesta să caute împreună cu ceilalți episcopi o bună și justă soluționare a chestiunii pentru întreaga metropolie.

h) S'a votat un statut provizor și instrucțiune provizoră pentru fondul de pensii al preoțimii.

i) Profesorii cateheți să fie egalați cu profesorii secundari titulari.

l) In chestia seclară s'a invitat Consistoriul să facă toți pașii necesari pentru readucerea la biserică mamă a tuturor fiilor înstrăinați.

m) S'a votat un normativ pentru academia teologică și un regulament pentru examenul de capacitate al profesorilor.

n) Să se dea atențiune deosebită pentru organizarea bisericeii noastre din America.

o) In chestia școlară sinodul invită Consistorul să întrevină la guvern pentru ca influența ce a avut-o biserică noastră până acum asupra educației școlarelor primare să se asigure și pe viitor.

Consistorul să ceară cu insistență să se garanteze în noua legislațiune școlară următoarele:

a) Controlul efectiv al bisericeii asupra învățământului și educațiunii religioase-morale în școlile primare;

b) Aplicațiunea exclusivă de învățători ortodocși români în școlile primare din comunele cu populațiunea ortodoxă;

c) Învățământul normal să fie astfel legiferat ca învățătorii absolvenți ai școlarelor normale, conform tradiției din trecut să aibă pregătirea trebuincioasă în instrucțiunea religioasă, cultul religios, cântarea bise-

ricească și conducerea corurilor bisericești în măsura, în care se pregătesc astăzi elevii școlarelor noastre normale confesionale;

d) Programă analitică a școlarelor și manualele scrise să nu conțină erezii sau învățăminte contrare bisericeii noastre dominante, și în consecință, biserică să primească asigurări, că la indicațiunile forurilor bisericești manualele excepționate să fie scoase din uz;

e) Regulamentul disciplinar să prevadă sancțiuni contra acelor membri ai corpului didactic și acelor organe de control, cari ar agita contra bisericeii noastre ortodoxe creștine sau prin ținuta lor ar jigni convingerea religioasă a credincioșilor.

Sinodul din Oradea-mare.

a) Pentru a încuraja și a da prilej preoților sâr-guincioși de a-și valorifica cunoștințele ulterioare câștigate după hirotonire și a-le deschide calea pentru parohii mai bune, Sinodul la propunerea Consistorului a decis introducerea *examenului de promovare*, prin care preoți de-o calificăție inferioară dar bine-meritați vor putea fi promovați pentru o clasă de parohii imediat superioară.

b) Considerând marea importanță a preoțimii la aceste granițe, decretate de zonă culturală, din punct de vedere: național și cultural. Sinodul va cere înaltului guvern ca preoțimii din această eparhie să-i acorde o *primă de încurajare* de 50 la sută la salariul de bază, ca și prin aceasta numărul parohiilor vacante să se reducă.

c) S'a decretat înființarea unei *școale de cantori* în Oradea-Mare.

d) S'a hotărât înaintarea unui memoriu către înaltul guvern pentru *reducerea numărului cărciumelor, reglementarea debitului alcoolului și respectarea strictă a repausului duminical* în toate oficiile statului, ca măsuri de combatere și prevenire a destrămării vieții religioase-morale.

e) Se vor ține conferințe populare atât în cadrul Asociației clerului cât și în acord cu conferințele „Astrei”, în cari se vor arăta urmările dezastroase ale *concubinajului* din punct de vedere moral, juridic și social.

f) Pentru *improprietărirea parohiilor de la munte*, unde nu este teren arabil, se vor cere dela stat loturi pe câmpie, într'un complex, urmând ca din venitul acelor să fie ajutate parohiile din locurile muntoase.

g) Preoților pensionari, văduvelor și orfanilor de preot din eparhie li s'au *majorat pensiile*, respective ajutoarele cu 100 la sută, începând cu anul 1924.

Sinodul din Caransebeș.

a) S'au luat la cunoștință și s'au aprobat rapoartele diferitelor senatle ale Consistoriului.

b) S'au reactivat și înființat mai multe parohii.

c) S'au decis urcarea sporului de scumpete al pensionarilor, văduvelor și orfanilor.

d) S'au regulat unele chestii interne ale mănăstirii „Călugăra“.

e) Consistorul să intervină la guvern pentru soluționarea echitabilă a salarizării preoției.

Sinodul din Cluj.

a) Să se accelereze unificarea bisericească.

b) Catehizația să se propună de preoți cu mai multă stăruință.

c) În propaganda contra sectelor să cerem ajutor și dela organele statului.

d) Să se închidă cârciumele și să se oprească târgurile în Dumineci și Sărbători.

e) Șezătorile și clăcile să se reglementeze de administrație.

f) Biserica să nu renunțe la drepturile sale asupra școlii.

g) Să se inactiveze școalele de Dumineca.

h) În acțiunea pentru împedecarea concubinatelor să avem ajutor dela organele statului.

i) Să se facă societăți de tinerime și Reuniuni de femei.

l) Să se publice biblia în ediție populară, colecții de predici apologetice și cărți de rugăciune.

m) Să se înființeze cursuri pentru cantori și să li se exopereze salare.

n) Ameliorarea dotației clerului.

o) Compensarea preoților cari nu pot primi porțiuni canonice.

p) În propaganda religioasă să dea concurs și mirenii.

r) Să se reglementeze vestirile la cununii.

Indemnuri din trecut pentru zilele de astăzi

Predică de Dr. NICOLAE POPOVICI, prof. seminarial.

(Urmare și fine.)

Românii rămași dincoace de munți, în Transilvania în cursul veacurilor lungi de împilare și prigonire numai retrăgându-se între zidurile nebiruite ale credinței și Bisericii strămoșești și împotrivindu-se propagandelor străine, și-au putut menține ființa lor românească. Numai puțini dintre nobilii sau boerii români, prin ademeniri și de frica pierderii averilor, au trecut la catolicism, dar aceștia odată cu credința și-au pierdut și naționalitatea, s'au maghiarizat și au rămas pierduți pentru totdeauna pentru neamul românesc. Mulțimea cea mare a poporului însă, înfruntând cu nădejde în Dumnezeu toate prigonirile și răspingând toate încercările de înstrăinare sufletească, atât pe cea venită dela romano catolici cât și pe cele venite după aceea din taberile protestante, luterane și calvine, a rămas pentru totdeauna statornică în egea străbună. Chiar și după desertarea mitropolitu-

lui Atanasie Anghel prin trecerea la unire cu latinii, poporul românesc de dincoace de Carpați, în întregitatea lui, n'a vrut să știe niciodată de o desbinare religioasă și de primirea altor credințe străine. Fără a trece în revistă toate fazele din istoria noastră plină de suferințe și de epizoade tragice, putem zice, că Biserica ort. a fost pentru noi, Românii de dincoace de munți, până la întregirea neamului de mulțori singura și totdeauna cea mai puternică fortăreață pentru apărarea ființei noastre naționale împotriva tuturor încercărilor de înstrăinare.

Dar în luptele crâncene, ce le-au purtat Românii din principate cu Turcii secole întregi, oare nu convingerea, că sunt apărătorii creștinătății, le-a dat puterea de rezistență? Ștefan cel mare și sfânt, Mircea cel bătrân și ceilalți Domni români, cari au făcut din țărișoarele lor la hotarele apusului un zid de apărare împotriva atacurilor vijelioase ale semilunii, sunt tot atâția eroi și ai credinței creștine și ostași credincioși ai Bisericii ort. Religiositatea, evlavia și iubirea lor față de Biserică o și dovedeau cu toate prilejurile, dar mai ales după luptele victorioase, când, ca mulțumită lui Dumnezeu pentru ajutorul dat, ridicau locașuri sfinte, mănăstiri și biserici, cu cari este presărat întreg întinsul pământului românesc și pe cari le și înrestrau din belșug cu averi și moșii și le împodobiau cu toate cele trebuincioase.

Câte s'ar putea spune apoi despre rolul, ce l-a avut Biserica în viața noastră culturală știut fiind că ea a fost în tot trecutul nostru până bine de curând singurul așezământ, care prin slujitorii săi a plămădit și a ocrotit toate ramurile culturii noastre naționale. Meșteșugul scrisului și cetitului s'a cultivat la început exclusiv în mănăstiri și de slujitorii Bisericii, căci în mănăstiri găsim cele mai vechi cărți scrise și mai târziu tipărite, pe lângă mănăstiri s'au înființat cele dintâi școale la noi. Bisericii datorim primele manifestări de cultură mai înaltă, căci călugări smeriți se îndeletnicesc întâia dată cu lucrări de istorie națională și bisericească, slujitorii altarului formează, păstrează și desvoltă limba noastră literară și tot un preot a produs cea dintâi încercare reușită de poezie românească: Psaltirea în versuri a învățatului mitropolit al Moldovei, Dosoftei. Alte arte frumoase pentru întâia dată deasemenea sub scutul Bisericii sunt cultivate, așa cele mai vechi monumente de arhitectură românească sunt clădirile de biserici și mănăstiri, între cari ca minunate lucrări de mână omenească se numără capodopera dela Curtea de Arges, biserica Trei Ierarhi din Iași, una clădită de evlaviosul Domn Neagoe Basarab, cealaltă de Vasile Vodă Lupul, precum și alte nenumărate mănăstiri și biserici de toată frumuseța artistică, cu cari este acoperit pământul românesc. Apoi pictura, muzica de cîine au fost cultivate la început la noi, dacă nu de slujitorii Bisericii? Scurt zis, nu vom găsi nici un ram al culturii noastre naționale, în care Biserica să

nu-și fie avut partea sa de contribuție dintre cele mai însemnate.

După această scurtă privire asupra rolului, ce l-a avut credința și sf. noastră Biserică în trecutul neamului nostru vedem, că nu a existat nici un ram al vieții noastre sufletești, nici o manifestare a sufletului nostru național, în care credința și Biserica ort. română să nu fie avut de cele mai multe ori singurul și totdeauna rolul conducător și covoșitor. Prin faptul acesta istoric incontestabil se explică apoi și cauza, de ce Biserica ortodoxă s'a identificat pururea cu neamul nostru și cum de viața noastră bisericească a fost totdeauna una cu viața noastră națională. Prin aceasta se lămurește de ce în mintea Românilor noțiunea de „creștin” este identică cu cea de „român” și de ce în limba română noțiunea de „religie ortodoxă română” a luat numirea de „lege românească”.

Și acum, Vă întreb, dacă credința și Biserica ort. rom. a împlinit în trecut o misiune așa de înaltă, este cu putință, ca acum să părăsim calea tradițională bătătorită de neamul nostru dela nașterea sa și să apucăm pe un drum străin și necunoscut? Este bine oare să stăm cu mâinile încrucișate în fața influențelor intelectuale rătăcite, în fața răspândirii anticreștinismului și a indiferentismului religios? Este cu putință să stăm nepăsători în fața acțiunilor de subminare ale diferitelor secte străine? Nu! Dimpotrivă, avem cea mai sfântă datorie, să ne trezim din amorțeală ce ne-a cuprins în vremea din urmă și să reinviem în sufletele noastre virtuțile străvechi ale înaintașilor noștri!

Avem datoria să ne înrolăm cu toții ca ostași devotați în lupta, ce o duce credința și Biserica noastră cu vrăjmașii săi! Avem datoria, ca cu toate prilejurile, în tot locul și în toată vremea să apărăm și să sprijinim, cu toată tăria sufletelor noastre, cu toate mijloacele intelectuale, morale și materiale sf. noastră Biserică, așezăminteale ei și pe toți cei ce stau în slujba ei! Numai urmând în felul acesta, vom putea abate primejdia, ce ne amenință tot mai mult, numai urmând astfel vom putea zice și noi cu sf. Apostol Pavel: „Lupta bună am luptat, drumul l-am săvârșit, credința am păzit, de acum mi s'a gătit mie cununa dreptății, care îmi va da mie Domnul, judecătorul cel drept” (II. Tim. 4, 7—8) și în viața de acum și în ceace va să vie, amin!

Zece Mai în Arad.

Solemnitatea prăznuirii de 10 Mai, și în anul acesta s'a desfășurat cu o solemnitate și cu un fast grandios. După cele 21 salve de tunuri slobozite în zorii zilei, încă dela oarele 7 străzile au început să fie populate cu mulțime de lume, dornică să vază serbarea. Am observat cete de țărani veniți din satele din jurul Aradului, a căror port alb ca colia, dădea orașului un aspect pitoresc.

La oarele 9, la toate școalele s'au ținut conferințe despre însemnătatea zilei.

Iar la oarele 10 s'a oficiat serviciu religios în piața catedralei pe un podiu îmbrăcat în verdeață și draperii. Au pontificat pâr. asesor referent M. Păcățian asistat de protopopii D. Muscan, Tr. Vățian, Dr.

T. Botiș, preoții V. Olar, A. Popovici, C. Lazar, S. Stana, E. Crăciun, F. Codrean și diaconul I. Cioară. Răspunsurile liturgice le-a dat corul mixt din Arad, condus de prof. Lipovan. De față am observat pe domnii generali Scărișoreanu și Manu, cu o suită număroasă de oficeri, apoi autoritățile civile în frunte cu d. prefect Georgescu, și un public număros. A vorbit avântat preotul Crăciun.

În timpul serviciului religios armata și toate școalele au fost înșirate pe marele bulevardul Regele Ferdinand.

După terminarea serviciului religios, a urmat defilarea în fața tribunei — ridicată în acest scop — în fața primăriei. Ordinea defilării a fost următoarea: Muzica militară, orfanii de război, școalele primare române, școalele primare de stat maghiare, școalele de stat germane, școala primară israelită, școala primară româno-catolică, școala medie de fete româno-catolică, școala medie de fete de stat, școala comercială de fete, școala profesională de fete, școala normală de fete, liceul de fete, școala medie română, școala medie maghiară, școala de arte și meserii, școala comercială de băeți, școala de contabili cooperatiști, școalele normale de băeți, liceul de băeți „Moise Nicoară”; liceul româno-catolic, institutul teologic, syndicatele muncitorești, societățile sportive române, pompierii voluntari, soc. foștilor voluntari, ofițerii de rezervă, cercetașii, ofițerii fără trupă, reg. 93 infanterie, bat. IV. de instrucție de grăniceri, artilerie călăreață, reg. 1 roșiori, reg. 12 roșiori, reg. 13 călărași.

La oarele 12 jum. a avut loc în sala palatului administrativ o recepție.

Dela oarele 17—19 muzica militară a cântat în fața palatului primăriei, iar dela oarele 19—20 pe terasa cheiului dela Mureș.

La oarele 21 o impozantă retragere cu torțe.

Toate clădirile autorităților și particularilor au fost luminate până târziu noaptea.

Palatul primăriei și palatul direcției regionale C. F. R. formau două enorme tricolore naționale.

Lumea a staționat pe străzi până după miezul nopței, admirând ornamentele vitrinelor din care nu lipseau portretele familiei regale.

Marele incendiu în București.

— O magazie cu munițiuni în flăcări. —

Mercuri dim. la orele 11 și jumătate, autoritățile militare și civile au fost anunțate că un violent incendiu a izbucnit la pirotehnia armatei dela Cotroceni.

Imediat au plecat la fața locului posturile de pompieri Central și Bulevard, iar după câteva minute au plecat și posturile Radu-Vodă și Foișor.

Chiar de pe calea Victoriei se puteau vedea, în această direcțiune, coloane de fum și mari limbi de foc.

La orele 11 și jum., câțiva soldați, cari lucrau în apropierea unei magazii, situată în stânga curții pirotehniei, au observat că din această magazie iese fum.

Dând alarma, d. colonel Boian, subdirectorul pirotehniei, a luat imediat măsuri pentru localizarea focului, care începuse să ia proporții.

Intrucât în acea magazie se aflau depozitate mari cantități de cartușe pentru infanterie, cari puteau din moment în moment, să facă explozie, s'a cerut concursul trupelor din cazărimile de peste drum.

Străzile au fost barate de puternice cordoane de soldați, oprindu-se cu desăvârșire circulația.

Spre a se evita însă vreo nenorocire, soldații au fost retrași, apoi lăsându-se operațiile de localizare în seama pompierilor, puși sub conducerea dlui colonel Pohrib.

O singură echipă de pompieri, cu o pompă-cisternă, s'a apropiat de magazia incendiată, spre a împiedica întinderea focului la magazia de alături, în care se aflau depozitate mai multe vagoane cu proiectile de calibru mare.

*

La fața locului sosiseră dnii generali Munteanu, secrear general la război, general Nicolescu, prefectul poliției și ofiterii comendurii, cari au început ancheta.

Se crede, că focul a luat naștere dela scânteile, căzute pe acoperișul magaziei, dela o locomotivă de manevră ce a trecut cu câteva minute mai înainte pe linia de lângă magazie.

Nu este însă exclus ca focul să fi provenit din cauza pulberii deteriorate din unele cartușe mai vechi.

Din când în când se aud în oraș explozii provocate de cartușele depozitate în magazie.

*

Dela orele 4 d. a., bubuiturile în șir, bubuituri puternice au produs mare alarmă în toată Capitala.

Geamuri dela case s'au spart, ziduri s'au crăpat chiar la locuințe destul de îndepărtate.

De locul sinistrului e foarte greu cuiva să se apropie, chiar într'o rază mai depărtată.

Urgia unionistă din județul Aradului și

Reacțiunea ortodoxă

(1834—35.)

de Dr. GHEORGHE CIUHANDE.

(Urmare și fine.)

Dânsul mai știe despre Chirilovici — tot în aceeași scrisoare — că, sosind pe aceea vreme la Oradea, a mers, cu Paszkutz, fișcalul domeniului Königsegg, de a dreptul la episcopul Vulcan, pe însărate. Dar negăsindu-l acasă, a mers la dânsul la Beiuș, unde a stat două zile. Chirilovici chiar să fi trecut la unire, făcând în scris marturisirea de credință înaintea lui Vulcan însuși. Acest lucru îl știe dânsul, Püspöky, dela presidentul Consistorului din Oradea-Mare, Atanasiu Boțco, care a auzit-o pe cale confidentă dela prietenul său, un oficial de al contelui Königsegg, iar acesta ar ști lucrul dela însuși Paszkutz.

În ziua următoare (28 apr.) Püspöky scriă, tot din Oradea, episcopului Raț, pe baza unui raport oficial ce-l primise dela directorul școlii din Pâncota Dimitrie Ghiba, că Chirilovici, „mai adăunazi“, fiind la directorul, îi „zise că nu vrea nici de cum să fie subordonat la Raț, numai cu tot deadânsul va sta ca să aducă Nația la unire“.

Ori cum, — dar lângă anumite atitudini ale lui Chirilovici, care era om deștept și, vădov fiind, era și episcopabil, pot încapa anumite îndoieli. El, în 29 iunie își cerea binecuvântarea de a intra în clerul monahal. Episcopul Raț îl propunea mitropolitului spre încuviințare, cu adausul, ca dupăce-și perduse prin unire parohia, să fie numit profesor la școala clericală, până când mitropolitul îi va designa mănăstirea, în care să rămână, și va avea prin cine să-l înlocuiască la catedră.

Între hârtiile episcopiei se găsește, probabil că chiar din vara aceluiași an 1835, și o copie — nedată — de pe o cerere către împăratul, pentru a curmă propaganda unionistă și de a îngădui comunităților ademenite să revină la ortodoxie.

Cererea a fost trimisă cu datul de 4/16 iunie, la Viena, în copie, mitropolitului Stratimirovici, care răspunde episcopului, tot de acolo (3 iulie 1835), felicitându-l la recurs.

Recursul, care prin urmare avea să fi fost trimis la Viena în aceeași vreme, poartă 240 de iscălituri, — între cari nu se găsește numele lui Chirilovici, care avea a se călugări în septembrie următor. Iscălirile încep cu: Teodor Serb, notarul liberei „cetăți“ a Aradului, profesorii institutului teologic și ai preparandiei (școlii normale); apoi protopopii, preoții, învățătorii, simplii, cetățeni și credincioși ortodocși.

Să spicuiam acum părțile mai esențiale ale acestui recurs.

Clerul și poporul se vaieră cu lacrimi în ochi din pricina că inimiclii religiei noastre vor să o suprime, cu toate că ea își are temelurile sale în legi și în tradiția de a fi fost cândva împărtășită chiar și de anumite privilegii și imunități, pe vremea regilor Vladislav, Matia și a altor regi ungari.

Noi ni-am vărsat și sângele pentru tronul regeșc și pentru țară, iar când fiii noștri au purtat arma în războiu, noi acasă ni-am vărsat contribuțiile — dăjdiile — pentru binele țării. „Și, totuși, noi am fost și mai suntem tulburați în religia noastră, nu de către turci, nu de către păgâni, ci de către creștinii uniți, fără să știm cu cine vor dâșii să ne uniască, — cu Hristos de sigur că nu, căci suntem deja creștini; în favorul tronului regal de asemenea nu lucră aceia (uniții), deoarece noi suntem supușii credincioși ai Majestății Voastre. Dacă însă dâșii caută prozeliți pentru un Principe din afară de țară — pro extraneo ¹⁾ Principe — atunci dâșii sunt supuși infideli ai Maj. Voastre.

„Dacă avem în vedere felul în care uniții încearcă să-i facă pe ai noștri să devină infideli către biserica lor și să treacă la unire, atunci constatăm, că nu doctrina Evangheliei, care atrage inima către Dumnezeu și oferă sufletului fericire, ci mai vartos și numai bunurile lumești sunt motivul trecerii la unire“. Face apoi pomenire de banii, făgăduințele și silniciile, cu cari s'a propagat unirea; despre scârba, ce a cuprins și până aci pe ceice astfel s'au unit, încât fug de cele sfinte ale bisericii unite, nu cercetează nici un fel de biserică; își lasă pruncii nebotezați; își îngroapă morții mai bucuroși fără de preot, de cât s'o facă cu preoți uniți; că preoții uniți botează cu de a sila fii de ai ortodocșilor, apoi în introduc în matriculele lor și-i țin de uniți, peste voia părinților. Aceste și alte mijloace asemănătoare se întrebuintează pentru sufocarea religiunii noastre străbune, cu drept de existență stabilit în legi. Deci se cere dela împăratul, ca pe uniți să-i înfrâneze, ca pe tulburătorii păcii și ai conștiințelor creștinești, pentruca poporul să nu se obișnuiască a se juca cu credința sa, căci atunci vor face la fel și cu fidelitatea către Majestatea Voastră, când i-se va da prilej. „Dacă, totuși, uniții vor cu adevărat să facă proseliți împotriva cuvintelor clare ale lui Hristos, s'o facă față de Iudei mai bine, iar pe noi, pe Creștini, să ne lase în pace. Iar dacă Majestatea Voastră vreți să Vă convingeți despre persecuțiunile noastre și să ne bucurăm cât mai de grabă de dreptate și de mila M. Voastre, îndurați-Vă și trimiteți comisiune mixtă, neinteresată, în care să fie de față și bărbați de ai noștri, distinși și maturi, cari cunosc limba poporului, ca nu cumva (în lipsa reprezentanților noștri) să apară că județul Arad face investigație, el însuși în contra sa“.

¹⁾ Se potrivește aluzia minunat de bine la — Papa!

Se mai cere în recurs ca, deoarece trecerile de până aci la uniți s'au făcut numai în temelul făgăduințelor, să li-se deie voie celor ce o vor, să revină fără de instrucția religioasă de 6 săptămâni, care trebuia să o deie preotul unit celorce aveau de gând să părăsească unirea, și care instrucție — zice recursul — uneori nu se termină nici 6 ani. Prin urmare, atâror creștini, cari vor să revină la legea lor deodinioară, se cerea să li-se îngăduie, până la sosirea încuviințării împărătești de revenire la ortodoxie, a primi sfintele taine dela preoții către cari îi mână conștiința.

Recursul acesta e o nouă dovadă despre starea de extremă prigonire a bisericii noastre și o strălucită inaugurare a cărmuirii bisericești din partea episcopului Raț, care, la 1847, avea noul prilej să facă, el însuși numai, o remonsfrație nouă și apăsată către împăratul.

Și când ne gândim la energica intervenire din acest recurs, înțelegem și mai bine, cum și de ce acest episcop nu putu fi instalat și din partea statului în formă și regulă, nici până la 16 aug. 1836, ¹⁾ când își solicită instalarea și dreptul de a se folosi de venitele episcopoești. Instalarea rămăsese, de formă, pentrucă episcopul nu avuse de unde să plătească taxa pentru diploma de confirmare; în realitate însă dâșul eră — din pricina prea hotărâței sale atitudini antiunioniste — o pedecă în calea politicei religioase a statului ungar, care eră servită prin episcopul Vulcan și administrația politică a județului întovărășită de zbirii feudali ai bietului popor ortodox.

*

Lucrurile din anii 1834—5, pe cari le-am înfățișat cu privire la județul Aradului, stăteau în legătură cu alte lucruri la fel. *Ele erau numai o mică părțică din strategia Catolicismului unguresc, împotriva Românilor ardeleni și ungureni.*

În Ardealul propriu, începând încă din veacul XVIII și până la moartea episcopului Bob dela Blaj († 1830), siluirile curgeau droaie, mai ales că episcopului Vasile Moga dela Sibiu îi legase împăratul mâinile, prin decretul de numire, să nici nu înceree măcar a-și apăra biserica de către ceice voiau s'ospargă prin mijlocirea unației. — În Bihor, Samuil Vulcan lucră (1806—39) cu aceeași îndrăzneală fără de hotar moral; ispitind și siluind satele bihorene să treacă la unație. — În ținutul Aradului, unde voia să pună mâna dintr'odată pe întreaga episcopia, se pune Vulcan pe lucru mai stăruitor d'abia la 1834—5; dar în aceeași vreme își pusese în mișcare agenții și în Banat, unde încă avea jurisdicție peste câteva sate. Dar acolo avu d'abia foarte neînsemnate rezultate.

Iată un plan, executat succesiv, pas de pas, de către stăpânirea politică prin uneltele sale dela Blaj și dela Oradea, de a desbină sufletește pe Români și

¹⁾ Arhiv. epp. Arad, 1835, fasc. VII.

pentruca din desbinarea aceasta să profite numai statul unguresc, care, în aceeași vreme, se consolida sub raport cultural și politic, pe baze șoveniste-maghiare!

Nici astăzi, unația nu slugeste, de cât slăbirii noastre între olaltă și nădejților de bine ale străinilor, cari au sămănat-o printre noi cu gând vrăjmașesc.

Urmașii celor batjocuriți și siluiți, în județul Aradului ca și în alte părți, la 1834—5 și în alte vremuri, nu au oare nici un cuvânt de zis, și mai ales un lucru de făcut, pentru întoarcerea pe dos a rușinei și a siluirii de atunci?

INFORMAȚIUNI.

Jurământul cercetașilor. Duminică a fost în orașul nostru o frumoasă serbare cercetașească, organizată de profesorii liceului „Moisă Nicoară” cu concursul colonelului Sâmboteanu, comandantul cercetașilor de aici. La 11 oare cercetașii au sosit în ordine militară în piața catedralei unde li s'a luat jurământul cercetașesc. Serviciul religios a fost săvârșit de preoții Dr. N. Popoviți, N. Bâru și F. Codrean. La 12 oare cercetașii au făcut defilare naintea primăriei, unde era un public număros.

La ministerul cultelor și artelor se lucrează la întocmirea proiectului de lege pentru salarizarea preoților.

Spre a se asigura un minimum de existență pentru slujitorii altarului, se vor evalua averile parohiilor și veniturile pe care acestea le produc, iar complectarea până la suma fixată prin noua lege o va acoperi ministerul cultelor din bugetul său.

În ce privește unele taxe de botez, moarte etc., vor fi stabilite printr'un regulament.

Celelalte servicii ale epitrahirului vor fi lăsate la buna înțelegere dintre preoți și credincioși.

Anunț. Se aduce la cunoștință celor interesați, spre știre și orientare, că examenele elevilor particulari dela Institutul teologic ort. rom. din Arad, vor avea loc în zilele de 12/25—15/28 Iunie și anume: Miercuri în 12/25 Iunie examen în scris cu elevii din toate cursurile, iar în zilele de Joi, Vineri, Sâmbătă în 13/26—15/28 Iunie examenele orale, începând cu elevii din cursul al III-lea și continuându-se cu elevii din celelalte cursuri.

Arad, la 10 Maiu 1924.

Dr. Teodor Botiș, director.

Biblioteca fostului Mitropolit Vasile Mangra de vânzare. Moștenitorii pun în vânzare biblioteca care conține 3000 volume, cea mai mare parte sunt legate și în dulapuri. Sunt cărți istorice, literare, didactice,

precum și documente istorice, cărți vechi bisericești și mai multe manuscrise istorice și didactice de o însemnată valoare. Doritorii de-a cumpăra această bibliotecă să se adreseze *Dlui Teodor Moga dir. al Tipografiei Românești Oradea-Mare*, Strada Francisc Deac Nr. 2, unde pot vedea inventarul și vor putea face și oferta.

Aviz. Cu onoare aduc la cunoștință onoratului public și autorităților bisericești, că în Arad, str. Dorobanților Nr. 41 (școala confesională), am deschis un *birou tehnic de arhitectură*; construiesc orice planuri de casă, școli și biserici împreună cu devizele (preliminare) lor, mai departe execut colajonări de totfelul de lucrări de zidiri, și întreprind totfelul de lucrări tehnice, clădiri etc.

Cu stimă:

Teodor Cioban,
arhitect.

Dela Asociația Clerului Andrei Șaguna.

Aviz.

Spre știre și orientare domnilor casieri ai despărțămintelor, comunic din ordinul Nr. 107 următoarele:

„Congresul preoțesc din urmă, prin concluziul său Nr. 28 pct. 4 a luat — pentru precizarea concluziului 7 al congresului din 1922 — măsura, că acel 1% votat de preoțime pentru scopul înființării casei preoților în Cluj, are să se considere **după salariul de bază și gradații, fără privire la rețineri**“.

Arad, la 27 Mai 1924.

Nicolae Tandrău,
cassierul Secției Arad.

CONCURSE.

Conform rezoluțiune Veneratului Consistor diecezan Nr. 1875/924, pentru îndeplinirea parohiei vacante **Pojoga**, protopresbiteratul Lipovei, prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 zile**, dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Venitele acestei parohii sunt:

1. Un intravilan parohial fără casă.
2. Una sesiune parohială, constătătoare din circa 20 jughere catastrale pământ, notificându-se că întregirea ei la 32 jughere s'a cerut la Comitetul Agrar.

3. Stolele legale.
4. Birul legal.
5. Intregirea dela stat.

Alesul e obligat a suporta toate dările publice după venitul parohial și să catehizeze la școala din loc; apoi a predica regulat în sfânta biserică.

Parohia e de clasa III., deci reflectanții au să dovediască că posed asemenea cvalificațiune, iar recursele ajustate cu documentele recerute în original, precum și cu atestat despre serviciul prestat până aci și adresate Comitetului parohial ort. român din Pojoga să le subștearnă P. On. oficiu protopopesc ort. român din Lipova, îndatorați fiind a se prezenta în sfânta biserică din Pojoga în vre-o Duminecă ori sârbătoare, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie, dar numai cu observarea strictă a celor dispuse prin § 33. din Regulamentul pentru parohii, dovedind prealabil protopresbiterului tractual cu posed cvalificațiunea prescrisă. Cei din altă dieceză, vor dovedi, că au înalta încuviințare a P. S. Sale Domnului Episcop diecezan de a putea reflecta la aceea parohie.

Pojoga, din ședința Comitetului parohial ort. român, ținută la 7/20 Mai 1924.

În conțelegere cu *Fabriciu, Manuila*, protopresbiter tractual.

—□—

2—3

La biserica ortodoxă română din **Orșova** e numai decât de ocupat postul de cantor, cu obligamentele obicinuite. Preferiți vor fi învățătorii pensionari apți. În lipsa aștorfel de reflectanții vor fi admiși și țărani mai isteți, cari vor produce certificat dela vre-un oficiu protopresbiteral ort. român, că sunt apți pentru cantorat.

Retribuția viitorului cantor va fi următoarea :

1. Leafă lunară lei 500—, eventual locuiță în natură și diferența în bani :
2. dela înmormântări cl. I. 50—, cl. II. lei 30—, cl. III. lei 15—;
3. dela cununii lei 50—;
4. dela parastase lei 30—.

Întru cât reflectantul va fi învățător pensionar, comitetul parohial ia asupra-și angajamentul a-i asigura o ocupațiune laterală, retribuită cu cel puțin 1000 lei lunar; întru cât reflectantul va fi țaran, i-se asigură un serviciu de biuou, retribuit cu cel puțin 800 lei lunar.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poștiți a se prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în sfta biserică din loc la utrenie și liturgie, spre a-și arăta cunoștințele cantorale.

Orșova, din ședința comitetului parohial ort. român, ținută la 2/15 Martie 1924.

Ing. *St. Bornuz* m. p.
președinte.

V. Balanescu m. p.
notar.

Const. Dure m. p.
paroh.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea parohiei I-a din **Toracul-mic** (jud. Torontal, Reg. Sârbo-Horvato-Sloven) se publică concurs cu termen de alegere de **45 de zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala.”

Parohia este de clasa I.

Venitele parohiei sunt :

1. Una sesiune parohială constătoare din 30 jug. cadastrale, pământ arător.

2. 75 dinari, rescumpărare de bir.

3. Stolele legale.

4. Eventuala întregire a dotațiunii dela stat, pe care parohia nu o garantează.

Casă parohială nu este. Preotul ales va suporta toate dările publice după beneficiul său din parohie și va fi deobligat să catehizeze la școlile primare din comună, unde va fi designat de către autoritățile competente.

Parohia fiind de clasa I, dela recurenți se cere cvalificațiunea prescrisă în concluzul sinodului eparhial de sub Nr. 84/1910. Recursele ajustate regulamentar și eventual cu atestat de serviciu se vor adresa către comitetul parohial din Toracul-mic (Mali-Torak) și se vor înainta Oficiului parohial din Sârcia (Sarca, Reg. S. H. S.), iar reflectanții pe lângă observarea strictă a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii se vor prezenta în vru-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică, din Toracul mic spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie. Concurenții din alte dieceze vor avea să producă act de legitimare dela P. S. Sa dl Episcop al Aradului, că pot recurge.

Comitetul parohial din Toracul-mic.

În conțelegere cu : *Gherasim Andru*, administrator.

—□—

4—6

Pentru îndeplinirea parohiei a II-a din **Toracul-mic** (jud. Torontal, Reg. Sârbo-Horvato-Slaven) se publică concurs cu termen de alegere de **45 de zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala.”

Parohia este de clasa I.

Venitele parohiei sunt :

1. Una sesiune parohială constătoare din 30 jug. cadastrale, pământ arător.

2. 75 dinari, rescumpărare de bir.

3. Stolele legale.

4. Eventuala întregire a dotațiunei dela stat, pe care parohia nu o garantează.

Casă parohială nu este. Preotul ales va suporta toate dările publice după beneficiul său din parohie și va fi deobligat să catehizeze la școlile primare din comună, unde va fi designat de către autoritățile competente.

Parohia fiind de cl. I, dela recurenți se cere cvalificațiunea prescrisă în concluzul sinodului eparhial de sub Nr. 84/1910. Recursele ajustate regulamentar și eventual cu atestat de serviciu se vor adresa către comitetul parohial din Toracul-mic (Mali-Torak) și se vor înainta Oficiului de parohial din Sârcia (Sarca, Reg. S. H. S.), iar reflectanții pe lângă observarea strictă a §-lui 33 din Ragulamentul pentru parohii se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în sf. biserică din Toracul-mic spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie. Concurenții din alte dieceze vor avea să producă act de legitimare dela P. S. Sa dl Episcop al Aradului, că pot recurge.

Comitetul parohial din Toracul-mic.

În conțelegere cu : *Gherasim Andru*, administrator.

4—6

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial

Censurat: **Prefectura Județului.**